

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2019.2.27.
COM(2019) 150 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI
TANÁCSNAK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANKNAK ÉS AZ
EURÓCSOPORTNAK**

**2019. évi európai szemeszter: Az 1176/2011/EU rendelet szerinti értékelés a strukturális
reformok terén elért haladásról, a makrogazdasági egyensúlyhiány megelőzéséről és
korrekciójáról, továbbá a részletes vizsgálat eredményeiről**

{SWD(2019) 1000 à 1027 final}

1. BEVEZETÉS

Az Európai Unió gazdasága immár hetedik éve növekedésnek örvend. Ez a tartós növekedés segítette az európai gazdaságot abban, hogy minden eddiginél több ember számára biztosítson munkahelyet. Jelenleg 240 millió európai polgár áll foglalkoztatásban, és 2013 óta 15 millió új munkahely jött létre. Az uniós munkanélküliségi ráta még soha nem volt ilyen alacsony – jelenleg 6,6 %-ot tesz ki.

Emellett javult az államháztartás helyzete: az államadósság GDP-hez viszonyított aránya 2015 óta csökkenő pályára állt, és a hiány 2018-tól a becslések szerint nem éri el a GDP 1 %-át. A tagállamokban végrehajtott strukturális reformok, beruházások és felelősségteljes fiskális politikák, valamint az európai szintű határozott fellépés – többek között az európai beruházási terv – hozzájárultak az európai gazdaságban ma élvezhető megújult stabilitáshoz és nagyobb fokú jóléthez.

Az európai növekedés lelassult, részben a globális gazdasági környezet romlása miatt. 2019-ben az EU növekedési rátája a 2018-ban becsült 1,9 %-kal szemben várhatóan 1,5 %-ra esik vissza, majd 2020-ban 1,7 %-ra emelkedik. A globális kereskedelmi és a geopolitikai feszültségek egyre nőnek, ami az uniós kivitel földrajzi és ágazati orientációja miatt különösen nagy hatást gyakorol az EU-ra. Ennek ellenére az Európai Unió a lehető legnagyobb mértékben kihasználja a kereskedelemből származó előnyöket. Például az EU és Japán közötti szabadkereskedelmi megállapodás közelmúltbeli megkötésének köszönhetően az EU 13,5 milliárd euróval növelheti a Japánba irányuló éves exportját. Tekintettel arra, hogy az Egyesült Királyság Unióval fenntartott jövőbeli kapcsolatainak feltételei még bizonytalanok, ez a közlemény nem bocsátkozik találgatásokba a különböző forgatókönyvek lehetséges gazdasági kihatásait illetően.

A növekedés hajtóereje áttevődik a külkereskedelemtől a belkereskedelemre. A magasabb foglalkoztatás és a növekedés támogatja a magánfogyasztást, míg a beruházásoknak továbbra is kedvező finanszírozási feltételeket kell élvezniük. Az egységes piac működését akadályozó korlátozások megszüntetésének és az üzleti környezet javulásának köszönhetően az aggregált keresletnek továbbra is magas szinten kell maradnia. A közelmúltbeli lassulás hátterében többek között olyan belföldi tényezők állnak, mint a gépjárműgyártási ágazatban tapasztalható termelési problémák és egyes tagállamokban a költségvetési és gazdaságpolitikával kapcsolatos bizonytalanság. A költségvetési irányvonal az előrejelzések szerint 2019-ben az euróövezetben expanzívvá válik, miközben az államadósság tovább csökken.

Az európai gazdaság várható lelassulásának mértéke és hatása a szakpolitikai fellépéseinktől függ majd. A beruházások előmozdítása és védelme – különös tekintettel az emberekbe és a készségekbe való beruházásokra – ezzel egyidejűleg megerősítik majd gazdaságaink növekedési potenciálját és támogatni fogják az aggregált keresletet. Ami az államháztartást illeti, a kormányoknak tovább kell javítaniuk az államháztartásuk fenntarthatóságát, különösen abban az esetben, ha az adósságráták magasak, és a tagállamok nem használták ki a kedvező konjunkturális körülmények és az alacsony kamatlábak előnyeit a költségvetési tartalékok helyreállítása érdekében. Ugyanakkor ki kell használni a költségvetési mozgásteret ott, ahol van, és különös figyelmet kell fordítani a kiadások növekedésösztönző jellegére és újraelosztó hatásaira, valamint az adórendszerre. Végezetül, az euróövezeten belüli egyensúly szimmetrikusabb helyreállítása csökkentené a hitelállomány-leépítés növekedésre gyakorolt negatív hatását, és a gazdasági teljesítményünk kevésbé függne a külső kereslettől.

Juncker elnöknek az Unió helyzetéről szóló 2018. évi beszédével összhangban, a 2018-re szóló éves növekedési jelentés célzottabb beruházási politikákra szólított fel, amelyeknek jól megtervezett strukturális reformokkal és felelősségteljes költségvetési politikával kell párosulniuk. Ezen túlmenően az euróövezet gazdaságpolitikájára vonatkozó 2019. évi ajánlás¹ hangsúlyozta annak szükségességét, hogy a tagállami erőfeszítéseket folyamatos európai szintű reformok egészítsék ki, ideértve például az egységes piac megerősítését. Jóllehet az elmúlt években politikai fellépésre került sor a gazdaságaink ellenálló képességének javítása érdekében, továbbra is kihívásokkal kell szembenéznünk. Az európai növekedés nem egyformán előnyös minden ország, régió és polgár számára. Néhány tagállamban még mindig magas a munkanélküliségi ráta, a háztartások reáljövedelme nem éri el a válság előtti szintet, és magas a szegénységi arány is. A regionális különbségek továbbra is jelentősek és egyes tagállamokban tovább nőnek. Emellett a teljes tényezőtermelékenység növekedése alacsony, és a digitális technológiák továbbra is lassan terjednek. A népesség előregedésének a munkaerőre gyakorolt hatásával együtt ez a jövőben korlátozni fogja a növekedési potenciálunkat. Az e közleménnyel egyidejűleg közzétett országjelentések különös figyelmet fordítanak arra, hogy a tagállamok milyen teljesítményt nyújtanak a szociális jogok európai pillérének dimenziói terén. A pillér végrehajtása irányítúként szolgál az inkluzív, méltányos és fenntartható növekedés eléréséhez.

Előretekintve, a Bizottság ebben az európai szemeszterhez kapcsolódó csomagban eredményesebb szakpolitikai kapcsolatot mutat be az európai szemeszter és a 2021–2027 közötti időszakra szóló uniós finanszírozás között, az EU következő többéves pénzügyi keretére vonatkozó bizottsági javaslatok alapján. A cél, hogy a gazdaságpolitikák összehangolása koherensebben kapcsolódjon a számos tagállamban a közberuházások jelentős részét kitevő uniós források felhasználásához (csak a kohéziós alapok a következő programozási időszakban az EU GDP-jének 0,5 %-át teszik ki). Ennek érdekében az országjelentések meghatározzák azokat a kiemelt területeket, ahol tagállamoknak a köz- és magánberuházásokat elősegítő szakpolitikai intézkedéseket kell végrehajtaniuk, és ezáltal elemzési alapot kínálnak a kohéziós politikai alapok sikeres programozásához és a kapcsolódó uniós források felhasználásához a 2021–2027 közötti időszakban.

¹ COM(2018)759 final.

2. AZ ORSZÁGSPECIFIKUS AJÁNLÁSOK TERÉN TETT ELŐRELÉPÉS

A mai napon közzétett országjelentések szolgálnak elemzési alapul az európai szemeszter országspecifikus ajánlásaihoz. Az európai szemeszter e ciklusa során és a tavalyi erőfeszítések folytatásaként a Bizottság szeretné elmélyíteni a párbeszédet a tagállamokkal, a szociális partnerekkel és más érintett érdekelt felekkel annak érdekében, hogy még inkább ösztönözze az országspecifikus ajánlások végrehajtását, és növelje az említettek nemzeti szintű felelősségvállalását. Ez a párbeszéd a tagállamokban tett célzott látogatásokat, valamint két- és többoldalú megbeszéléseket is magában foglal.

Valamennyi tagállam haladást ért el az országspecifikus ajánlások végrehajtása terén, bár eltérő mértékben. A szemeszter gyakorlatának 2011-es elindítása óta a tagállamok legalább „némi haladást” értek, mivel az összes országspecifikus ajánlás több mint kétharmadát végrehajtották. A Bizottság 2018. május 1-jei értékelésével² összehasonlítva ez a fejlődési ütem nagyjából stabilnak tekinthető. Csakúgy, mint a korábbi értékelések esetében, a tagállamok a pénzügyi szolgáltatások terén érték el a legnagyobb előrelépést, ami azt tükrözi, hogy a pénzügyi ágazat megszilárdítása és stabilitása a pénzügyi válságot követően elsőbbséget élvez. A válság munkaerőpiacra gyakorolt kezdeti jelentős hatásával összhangban érdemi előrelépés történt a határozatlan idejű szerződéseken alapuló munkahelyteremtés előmozdítása, valamint a munkaerőpiac szegmentálódásának kezelésére vonatkozó ajánlások végrehajtása terén is.

Tekintettel a növekvő gazdasági kockázatokra, döntő fontosságú a reformok eltökéltebb végrehajtása gazdaságaink ellenálló képességének erősítése érdekében. A tagállamoknak jobban ki kell használniuk a támogató gazdasági körülményeket azáltal, hogy előrelépnek a nekik címzett, 2018. évi tanácsi ajánlások végrehajtása terén. A legtöbb előrelépés a pénzügyi ágazat előtt álló kihívásokkal – nevezetesen a pénzügyi szolgáltatásokkal, a magánszektor eladósodottságának csökkentésével és a fizetéseképtelenségi eljárások reformjával – kapcsolatos ajánlások tekintetében valósult meg. Ugyanakkor a versennyel és a szabályozási keretekkel kapcsolatos problémák kezelése, valamint az állami tulajdonban lévő vállalatokra és az adóalapok szélesítésére vonatkozó ajánlások végrehajtása terén rendkívül kevés előrelépés történt. Bizonyos esetekben, például az államháztartás – beleértve a nyugdíjakat – hosszú távú fenntarthatósága terén a visszalépés jelei mutatkoznak.

A tagállamoknak elegendő adminisztratív és technikai kapacitásra van szükségük ahhoz, hogy a reformok és a beruházások a várt eredményeket hozzák. A megfelelő személyzettel rendelkező, megfelelő technikai eszközökkel ellátott közigazgatás által végzett alapos előkészítő munka révén maximalizálni lehet a közberuházások és a reformok hatását. A közigazgatási reformok csekély rövid távú költséggel járnak, és a ciklus bármely pontján hatékonyak lehetnek. Megvalósítható és mérhető reformeredményeket kell meghatározni, azokat nyomon kell követni és tájékoztatást kell adni róluk. A strukturálisreform-támogató program keretében kérésre valamennyi uniós tagállam gyakorlati technikai támogatást kaphat a reformok kidolgozásához és végrehajtásához, különösen az európai szemeszter keretében kibocsátott ajánlásokra adott válaszingtézkedésekhez kapcsolódva³.

² Bevezető közlemény, 2018. május.

³ A 2019. évi finanszírozási határozatot ezzel a csomaggal együtt fogadják el.

3. A MAKROGAZDASÁGI EGYENSÚLYHIÁNYOK KEZELÉSE

Az országjelentésekben foglalt részletes vizsgálatok átfogó elemzést nyújtanak a tagállamokban fennálló egyensúlyhiányról. Azonosítják a mögöttes gyengeségeket és a releváns határon átnyúló vonatkozásokat. A makrogazdasági egyensúlyhiány kedvezőtlen hatással lehet egy adott tagállam, az euróövezet vagy az Unió egészének gazdaságára. A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás célja, hogy már korai szakaszban felderítse és megelőzze annak kialakulását, biztosítva, hogy az érintett tagállamok megtegyék a megfelelő lépéseket az ilyen egyensúlyhiány orvosolása érdekében.

A riasztási mechanizmus keretében készült 2019. évi jelentés 13 tagállam esetében írt elő részletes vizsgálatot annak értékelése céljából, hogy az érintett tagállamokban fennáll-e egyensúlyhiány vagy annak kockázata⁴. Ezen országok közül 11-ben már 2018-ban egyensúlyhiányt vagy túlzott egyensúlyhiányt állapítottak meg. Ezen túlmenően Görögországot most először vetették alá részletes vizsgálatnak azt követően, hogy kilépett a pénzügyi támogatási programból. A riasztási mechanizmus keretében készült 2019. évi jelentés továbbá úgy ítélte meg, hogy Románia esetében is indokolt a részletes vizsgálat annak érdekében, hogy fel lehessen mérni az ország költség-versenyképességének és külső egyensúlyának folyamatos romlásából fakadó következményeket. A tagállamok kiválasztását a Tanács támogatta⁵. Az elemzés az egyensúlyhiány súlyosságát, alakulását és a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljáráshoz kapcsolódó országspecifikus ajánlásokra adott szakpolitikai választ vizsgálja. Továbbá figyelembe veszi az egyensúlyhiány releváns továbbgyűrűző hatásait és határon átnyúló rendszerszintű következményeit is.

3.1. A makrogazdasági egyensúlyhiány kiigazítása terén elért eredmények az EU-ban és az euróövezetben

A makrogazdasági egyensúlyhiány kiigazítása terén haladás könyvelhető el az EU-ban a növekedés élénkülésének és a szakpolitikai erőfeszítéseknek köszönhetően, de a sebezhetőség továbbra is fennáll. A magán- és az államadósság állománya egyes tagállamokban továbbra is minden eddiginél magasabb szinten van, és ezek kiigazítása nem mindig halad kellően gyors ütemben. Ez csökkenti a mozgásteret a jövőbeni kedvezőtlen gazdasági sokkhatások elviselésére. Emellett számos tagállamban az esetleges túlhevülés jelei mutatkoznak, amelyek főként a lakásárak dinamikus emelkedésével és a gyorsan növekvő fajlagos munkaköltségekkel függnek össze.

A külső pozíciók egyensúlyának helyreállítása továbbra sem valósult meg maradéktalanul. A jelentős folyófizetésimérleg-hiányokat a legtöbb tagállamban kijavították, de néhányuk nettó nemzetközi befektetési pozíciója még mindig nagymértékben negatív. A jelentős külső adósságállomány miatt továbbra is számos tagállam sebezhető, így ezeknek prudens folyófizetésimérleg-pozíciókat kell fenntartaniuk és el kell kerülniük versenyképességük csökkenését. Ezzel szemben más tagállamok nagy folyófizetésimérleg-többletet mutatnak, amely meglehetősen tartós maradt. Csak a közelmúltban mutatkoztak meg a kiigazítás csekély jelei. A nettó hitelező országokban jelentkező jelentős többletet beruházások és bérpolitikák révén lehetne kezelni, ami hozzájárulna a növekedési potenciál támogatásához. Összesített szinten az euróövezet folyófizetésimérleg-többlete 2016-ban valamivel meghaladta a GDP 3 %-át, ezt követően pedig nagyjából állandó maradt. Ez a nagy többlet egy olyan helyzetet tükröz, amelyben az euróövezet összesített belső kereslete elmaradásban volt a gazdasági tevékenység mögött, és az euróövezeti gazdaságok versenyképességének javulása fenntartotta az exportot.

⁴ COM(2018)758 final.

⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5603-2019-INIT/hu/pdf>

Az adósságcsökkentés folytatódik. A magán- és az államadósság szintjének csökkentése terén elért tényleges előrelépés kulcsfontosságú lenne ahhoz, hogy kellő tér álljon rendelkezésre a jövőbeni kedvezőtlen gazdasági sokkhatások elviseléséhez. A GDP-arányos magánadósság-ráta egyre több tagállamban csökken. Ez főként a magasabb nominális GDP-növekedés eredménye. A pozitív nettó megtakarításból, valamint a hitelállomány növekedésének újraindulásából származó adósságcsökkentés egyre kevésbé intenzív és széles körű. A vállalati szektorban gyorsabb ütemű a hitelállomány-leépítés, mint a háztartási szektorban, részben az elmúlt évek alacsony beruházási szintje miatt. A közszektor esetében a költségvetési egyenleg javulása és a GDP újbóli növekedése a legtöbb tagállamban jelenleg az államadósság arányának csökkenését eredményezi, ez azonban csak lassú ütemű.

Az uniós bankszektor feltételei javulnak, különösen a legsebezhetőbb országokban, de további erőfeszítésekre van szükség. A tőkemegfelelési mutatók a legtöbb tagállamban tovább javultak. A nemteljesítő hitelek aránya különösen néhány olyan tagállamban csökkent, ahol azok állománya a legmagasabb. A nemteljesítő hitelek uniós aránya 2018 harmadik negyedévében átlagosan 3,3 % volt, szemben az egy évvel korábbi 4,4 %-kal, de ez az arány egyes tagállamokban továbbra is nagyon magas, így ezekben a tagállamokban további erőfeszítésekre van szükség. A bankok túlnyomó többségében tovább javult a tőke- és a likviditási ráta. A közelmúltbeli javulás ellenére a telített piacokhoz kapcsolódó alacsony nyereségesség továbbra is aggodalomra ad okot. A tőkepiacok szintén hozzájárultak az európai gazdaság finanszírozásának további kiszélesítéséhez és diverzifikálásához. Jelentős további potenciál mutatkozik ezek fejlesztésére európai, nemzeti és regionális szinten egyaránt.

Egyre több tagállamban gyorsul a lakásárak emelkedése, és több országban a túlértékelés lehetséges jelei mutatkoznak. A lakásárak gyorsabban emelkedtek azokban a tagállamokban, amelyekben túlértékelés egyáltalán nem vagy csak kis mértékben volt tapasztalható az elmúlt években, és egyes esetekben gyorsabb ütemben folyik a jelzálog-hitelezés. Kedvező változás, hogy a lakásárak a közelmúltban mérséklődtek azokban az országokban, ahol a legtöbb jel utal a túlértékelésre, többek között a megfizethetőségi korlátokból és a közelmúltban bevezetett makroprudenciális politikák végrehajtásából fakadóan.

A munkaerőpiacok továbbra is javulnak. A munkanélküliségi ráta tovább csökken, többek között a fiatalok és a tartósan munkanélküli személyek esetében is, de egyes tagállamokban továbbra is magas. A tagállamokban a bérek eltérő sebességgel újra emelkedésnek indultak, ami nagyjából tükrözi azt, hogy egyes országok milyen mértékben küzdenek munkaerőhiánnyal, míg az euróövezet egészének bérnövekedése továbbra is elmarad attól, ami a korábbi adatok alapján a munkanélküliség jelenlegi szintjét tekintve várható lenne.

2016 óta a fajlagos munkaköltség a legtöbb tagállamban a korábbinál gyorsabb ütemben növekszik. Az átlag alatti bérszinttel rendelkező tagállamokban – részben a munkaerőhiánynak köszönhetően – komoly gyorsulás figyelhető meg. A fajlagos munkaköltség alakulását eddig nem kísérte az exportpiaci részesedések jelentős csökkenése vagy a folyó fizetési mérleg egyenlegének romlása, de ezek a hatások láthatóvá válhatnak, amennyiben e tendenciák továbbra is fennállnak. Ugyanakkor az euróövezeten belül a nagy folyófizetési-mérleg-hiánnyal küzdő vagy a még mindig jelentős külső adósságállománnyal rendelkező országokban csökkent a költség-versenyképességgel kapcsolatos előny, ami azt mutatja, hogy fenn kell tartani a termelékenység növekedésének fokozását és a költség-versenyképesség megőrzését célzó reformok lendületét.

3.2. A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás végrehajtása

A Bizottság a részletes vizsgálat alá vetett valamennyi tagállamban egyensúlyhiányt vagy túlzott egyensúlyhiányt állapított meg, jóllehet bizonyos esetekben csökkent az egyensúlyhiány súlyossága. A 2019. évi részletes vizsgálatok során megállapítást nyert, hogy 10 tagállamban egyensúlyhiány tapasztalható, három tagállamban pedig túlzott egyensúlyhiány áll fenn. Egy ország egyértelmű előrelépést ért el, melynek köszönhetően a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás kategorizálása szerint az egy évvel ezelőtti „túlzott egyensúlyhiány” kategóriából átkerült az „egyensúlyhiány” kategóriába. Más esetekben a gazdasági egyensúlyhiány kiigazítása ugyan folyamatban van, de nem elegendő ahhoz, hogy indokolja a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárásból való kilépést. A 3. függelék tagállamok szerint összegzi a részletes vizsgálatok megállapításait.

Görögország, amelyet a stabilitási támogatási programból való kilépését követően integráltak az európai szemeszterbe, a túlzott egyensúlyhiánnyal küzdő tagállamok közé számít. Görögország továbbra is jelentős kihívásokkal szembesül a magas államadósság, a negatív nettó nemzetközi befektetési pozíció, a nemteljesítő hitelek magas aránya, a még mindig magas munkanélküliségi ráta és az alacsony növekedési potenciál miatt. A gazdaság és az állam korszerűsítése érdekében az elmúlt években megkezdett mélyreható intézményi és strukturális reformok kezdik meghozni gyümölcsüket, amit az Európai Stabilitási Mechanizmus programjának sikeres lezárása, a növekedés fellendülése, valamint a munkanélküliség csökkenése tükröz. Ez a reformfolyamat tartós végrehajtását teszi szükségessé annak érdekében, hogy a reformok teljes mértékben éreztessék hatásukat. Görögország a programból való kilépése óta megerősített felügyelet alatt áll, amely alapul szolgál a Görögország által vállalt kötelezettségek teljesítésének értékeléséhez, az Európai Stabilitási Mechanizmus stabilitási támogatási programja keretében elfogadott reformok folyamatosságának és befejezésének biztosítása érdekében.

Romániát 2018-ban az egyensúlyhiánnyal nem rendelkező országok közé sorolták, de a vizsgálat megállapította, hogy egyensúlyhiány áll fenn. A részletes vizsgálat megerősítette a riasztási mechanizmus keretében készült jelentésben kiemelt problémákat, nevezetesen a versenyképesség romlásával kapcsolatos kockázatokat és a folyó fizetési mérleg hiányának növekedését. Emellett úgy tűnik, hogy a közelmúltbeli jogalkotási kezdeményezések kockázatot jelentenek a pénzügyi ágazat számára. Ez a reformok végrehajtásának gyengülésével, a kiszámíthatatlan politikai döntéshozatali környezettel és az expanzív fiskális politikával magyarázható. Amennyiben nem kezelik ezeket a problémákat, ezek a tendenciák hatással lesznek a kormányra és a külföldi adósságkilátásokra, és károsan befolyásolják a beruházási és növekedési perspektívákat.

Horvátországot 2018-ban a túlzott egyensúlyhiánnyal küzdő országok közé sorolták, de a vizsgálat megállapította, hogy esetében egyensúlyhiány áll fenn. A gazdasági fejlemények hozzájárultak a fennálló egyensúlyhiányok fokozatos kiigazításához – ideértve különösen az állam-, a magán- és a külső adósság magas állományaival összefüggő egyensúlyhiányokat –, és ezáltal a kockázatok csökkenéséhez. A közelmúltban fokozódtak az egyensúlyhiány fenntartható kiigazítását segítő szakpolitikai intézkedések és kötelezettségvállalások, és ezek teljes körű, gyors és hatékony végrehajtása döntő fontosságú lesz.

Más országokban az egyensúlyhiány kiigazítása szempontjából általában kedvezően alakultak a gazdasági folyamatok, de a gazdasági és politikai kilátásokkal kapcsolatos kihívások továbbra is fennállnak:

- Bulgária, Franciaország, Németország, Írország, Hollandia, Portugália, Spanyolország és Svédország esetében 2018-hoz hasonlóan **egyensúlyhiányt** állapítottak meg. **Bulgária** további lépéseket tett a bankszektor stabilitásának biztosítása érdekében, de néhány intézkedés még véglegesítésre vagy végrehajtásra vár. **Franciaország** fokozta a reformvállalásokat, de a magas államadóssághoz és a gyenge versenyképesség dinamikájához kapcsolódó egyensúlyhiányok kiigazítása döntően a szakpolitikai téren elért eredményektől függ. **Hollandiában** felélénkültek a szakpolitikai erőfeszítések, de a magánszektor magas adósságállományához és a jelentős folyófizetésimérleg-többletéhez kapcsolódó egyensúlyhiány továbbra is fennáll. **Németországban** a folyó fizetési mérleg többlete továbbra is magas, és csak lassan csökken, miközben több erőfeszítésre van szükség a beruházási hiányosságok áthidalásához, különösen az infrastrukturális és oktatási közberuházások tekintetében. **Írországban** az erőteljes növekedésnek és a szakpolitikai előrelépésnek köszönhetően tovább szűkült az állományi mutatókat érintő egyensúlyhiány, de a nemzetközi környezetből fakadó megnövekedett kockázat miatt továbbra is léteznek sebezhető pontok. **Portugáliában** és **Spanyolországban** a javuló gazdasági környezet elősegítette a belső és külső adósságállománnyal kapcsolatos még meglévő egyensúlyhiányok csökkenését, bár a szakpolitikai és kiigazítási hiányosságok továbbra is fennállnak. **Svédországban** a lakásárak és a szakpolitikák közelmúltbeli kiigazítása ellenére továbbra is egyensúlyhiány áll fenn.
- Ciprus és Olaszország esetében 2018-hoz hasonlóan **túlzott egyensúlyhiányt** állapítottak meg. **Cipruson** a javuló gazdasági helyzet és a politikai erőfeszítések közelmúltbeli fokozása ellenére továbbra is jelentős sebezhetőségek mutatkoznak, ami a nemteljesítő hitelek, valamint a külső, magán- és államadósság csökkenő, ám még mindig magas szintjére vezethető vissza. **Olaszországban** a korábbi években egyes szakpolitikai területeken elért haladást beárnyékolják a romló kilátások, amelyek jobbra a költségvetés várható romlásának és egy nagyrészt megrekedt reformtervnek tudhatók be. A legutóbbi szakpolitikai intézkedések visszavetik a korábbi reformok elemeit, és kedvezőtlen hatással lesznek az államháztartás fenntarthatóságára, a termelékenységre és a potenciális GDP-növekedésre. A kormány politikájának irányvonalával kapcsolatos bizonytalanság hozzájárult a piaci nyomás fokozódásához és a magasabb hozamú állampapír-állományhoz 2018 folyamán. A makrogazdasági egyensúlyhiányok súlyosbodása vagy enyhülése döntően az olasz államháztartás minőségének javítására, a közigazgatás és az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának növelésére, az üzleti környezet javítására, valamint a munkaerőpiac és a pénzügyi rendszer megerősítésére irányuló politikáktól függ majd. A Bizottság ezért szorosan nyomon fogja követni az olaszországi fejleményeket, és az európai szemeszter következő tavaszi csomagjával összefüggésben értékelni fogja az egyensúlyhiány kezelésére irányuló szakpolitikai lépéseket és kötelezettségvállalásokat, különös tekintettel a nemzeti reformprogram ambíciószintjére.

A Bizottság egyedi nyomon követés keretében a továbbiakban is vizsgálni fogja az összes egyensúlyhiánnyal vagy túlzott egyensúlyhiánnyal küzdő tagállam helyzetének

alakulását és az általuk hozott szakpolitikai intézkedéseket. A Tanács részt vesz ezekben a vizsgálatokban, és támogatta az egyedi nyomkövetési jelentések következtetéseit.⁶

1. táblázat: A 2019. évi részletes vizsgálatok eredményei és a 2018. évi helyzet

	A 2018. évi helyzet	A 2019. évi részletes vizsgálatok eredményei
Egyensúlyhiány	BG, DE, ES, FR, IE, NL, PT, SE	BG, DE, ES, FR, HR, IE, NL, PT, RO, SE
Túlzott egyensúlyhiány	CY, HR, IT	CY, EL ⁷ , IT

⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5603-2019-INIT/en/pdf>

⁷ Mint minden más olyan ország esetében, amely korábban kilépett a pénzügyi támogatási programból, Görögország tekintetében is túlzott egyensúlyhiányt állapítottak meg.

4. TAGÁLLAMI SZAKPOLITIKÁK

A lassuló növekedés jellemezte környezetben a hatékony reformok és a jól célzott beruházási prioritások segítségével a tagállamok ellenállóbbá válhatnak a jövőbeli makrogazdasági sokkokkal szemben. A jobban működő pénzügyi, termék- és munkaerőpiacoknak, illetve intézményeknek, valamint a hatékonyabb közigazgatásnak köszönhetően gazdaságaink zökkenőmentesebben alkalmazkodhatnak a körülményekhez, és minimalizálhatják a gazdasági és társadalmi költségeket. A jól célzott beruházások hosszabb távon erősítik a potenciális növekedést, hozzájárulva a versenyképességhez és a gazdasági ellenálló képességhez, akár a szükséges infrastruktúra létrehozása, képzettebb munkaerő biztosítása vagy az innovatív vállalkozói ötletek támogatása révén. A folyamatban levő strukturális változásokhoz való alkalmazkodás elősegítené, hogy gazdaságaink csökkentsék a termelékenység terén jelentkező különbségeket, és jobb szociális hatásokat eredményezne.

4.1. A felelősségteljes költségvetési politikák és a pénzügyi stabilitás biztosítása

Felelősségteljes költségvetési politikák, az államháztartás minősége és a növekedésbarát adórendszerek

A magas adóssághányaddal rendelkező tagállamok nem képesek költségvetési tartalékok létrehozására. Az erőteljes gazdasági növekedés és a minden eddiginél alacsonyabb kamatlábak továbbra is támogatják az államadósság arányának csökkenését. 2018-ban a kedvező ciklikus feltételek és a csökkenő kamatkidadások miatt tovább csökkent a teljes uniós költségvetési hiány, amely jelenleg nem éri el a GDP 1 %-át. Ez a csökkenő tendencia várhatóan 2019-ben ér véget, amikor a teljes hiány az előrejelzések szerint 2009 óta először emelkedni fog. Az államadósság néhány tagállamban még mindig közel áll a történelmi csúcshoz. A tervezett költségvetési kiigazítás viszonylag korlátozott, sőt egyes súlyosan eladósodott tagállamokban akár negatív is. A költségvetési tartalékok újbóli felépítése különösen fontos azokban a tagállamokban, ahol még mindig magas az államadósság szintje, hogy ezáltal csökkenjen a sokkokkal szembeni sebezhetőségük, és az automatikus stabilizátorok teljes körűen működhessenek a következő visszaesés során. A Stabilitási és Növekedési Paktumnak való megfelelés, valamint a költségvetési mozgástérrel rendelkező tagállamok által végrehajtott költségvetési expanzió hozzájárulna a szakpolitikák kiegyensúlyozott keverékéhez, tekintettel arra, hogy a monetáris politika továbbra is támogatja a gazdaságot. Ezáltal csökkenne a pénzügyi instabilitás kockázata is.

Széles mozgástér áll rendelkezésre az államháztartás minőségének javítására, és e tekintetben a kiadások felülvizsgálata kulcsfontosságú eszköznek számít. Számos tagállam látott hozzá a közkiadások ellenőrzéséhez, amelynek célja a közkiadások hatékonyságának növelése és a megtakarításra való törekvés, ami mozgástérrel hoz létre a növekedésösztönző kiadások számára. Olaszországban és Franciaországban tervezik a kiadások átfogó felülvizsgálatát. Számos más tagállamban célzottabb, konkrét kiadási területekre kiterjedő felülvizsgálatokat is terveznek. Ezek olyan területeket foglalnak magukban, mint az egészségügy, az oktatás, az állami tulajdonú vállalatok, az ingatlanok, az állami beruházások, a közlekedés és a környezetvédelem. 2019-ben a hatékonyság növekedése várható Portugáliában a központosított beszerzés nagyobb mértékű alkalmazása és a közvagyon hatékonyabb felhasználása révén, Lettországon pedig az ingatlanágazaton belül az állami tulajdonban lévő vállalatok költséghatékonyabb kezelésének, valamint az információtechnológiai infrastruktúra konszolidálásának köszönhetően. A jövőre nézve, a kiadások felülvizsgálatát elősegítenék a gyakoribb és szigorúbb időközi értékelések, valamint a költségvetési eljárással való szorosabb integráció.

A tagállamok tovább javítják nemzeti költségvetési kereteiket, ami a költségvetési politika kialakításának egyik kulcsfontosságú eleme. Az elmúlt években a költségvetési kereteket jelentősen megreformálták, és ennek a kormányzati kiadásokra és az adózásra gyakorolt pozitív hatása már látható. A közelmúltban számos tagállamban folytatódtak az ilyen irányú reformok. Németországban a közös gazdasági előrejelzésekért felelős projektsoport megbízást kapott a makrogazdasági előrejelzések jóváhagyására. Magyarország és Litvánia keretei esetében tovább javultak a középtávú kilátások. Még azok a tagállami költségvetési keretek is tovább javulnak, amelyek általában bevált gyakorlatként szolgálnak. Svédország új adóssághorgonyt vezetett be, Hollandia pedig javította a keretét szolgáló automatikus stabilizátorok jellemzőit. Írország az úgynevezett „esőnap alap” létrehozására irányuló tervei végrehajtásán dolgozik. Mindazonáltal vannak olyan területek, ahol további erőfeszítésekre van szükség. Ez különösen az összetett szövetségi szerkezetű tagállamok kormányzati szintjei közötti koordinációra vonatkozik.

A népesség előregedése számos tagállam számára kihívást jelent az államháztartás fenntarthatóságának biztosítása szempontjából. Az elmúlt évtizedben jelentős előrelépés történt a nyugdíjkiadások előre jelzett növekedésének kezelése terén. Az emelkedő élettartam és a „baby boom” nemzedék nyugdíjba vonulása azonban előreláthatólag továbbra is az előregedéssel kapcsolatos kiadások jelentős növekedését eredményezi 21 olyan tagállamban, amelyek közepes vagy magas költségvetési fenntarthatósági kockázatokkal néznek szembe. Ez hatással lehet a nyugdíjak jövőbeli megfelelőségére. 2018-ban Horvátország olyan nyugdíjreformot fogadott el, amelynek célja, hogy a hosszú távú fenntarthatóság veszélyeztetése nélkül javítsa a nyugdíjak megfelelőségét, míg Franciaország átfogó reformterveket terjesztett elő. Olaszországban és Romániában egyes esetekben részleges visszalépés tapasztalható, ami semmissé teszi az elmúlt évtized során elért eredmények egy részét. Németországban, Spanyolországban és Portugáliában olyan intézkedéseket vezettek be vagy terveznek bevezetni, amelyek nyomán növekedni fognak a nyugdíjkiadások. A hosszú távú költségvetési fenntarthatóság biztosítása terén elért haladás lassúnak tűnik az egészségügyi ellátás és a tartós ápolás-gondozás terén. Egyes tagállamokban a jelenlegi reformtörekvések jobbra részlegesebbek, és azoknak javítaniuk kellene az egyensúlyt a költségvetési fenntarthatóság célkitűzései, illetve az ellátáshoz való hozzáférés és annak hatékonysága között.

Az egészségügyi rendszer reformja a hatékonyság, a hozzáférhetőség és az ellenálló képesség javítására irányul. Számos tagállam erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy az egészségügyi rendszerek súlypontját áthelyezze a megelőző egészségügyi ellátás irányába, az alapellátás megerősítése és az ellátóhelyek közötti koordináció javítása mellett. Ciprus új egészségügyi hozzájárulási rendszert vezet be, amely megnyitja az utat az egyetemes egészségügyi ellátás előtt és korlátozza az igénybe vevő által közvetlenül fizetendő költségeket. Lengyelország kísérleti projekteket indított az alapellátás és az ambuláns ellátás megerősítésére, valamint a koordináció javítására.

Az adórendszerek támogathatják az inkluzív növekedést. A méltányos és növekedésbarát adórendszer hozzájárulhat a magánberuházások bővítéséhez és az üzleti környezet javításához, a foglalkoztatás élénkítéséhez, az egyenlőtlenségek csökkentéséhez, továbbá a környezeti szempontból fenntartható gazdaság kialakulásához. Ennek fényében számos tagállam folytatja adórendszerének reformját és különösen a munkát terhelő adók csökkentését. Lettország és Litvánia progresszív személyi jövedelemadót vezet be. Hollandia a személyi jövedelemadó csökkentése és a hozzáadottérték-adó mértékének növelése révén az adóterheket a munkáról a fogyasztásra csoportosítja át. Németország és Írország tovább csökkentette a munkát terhelő adókat az alacsony és közepes jövedelmű keresők számára. Dánia, Görögország és Szlovénia biztosítja a környezetvédelmi adóbevételek magas arányát, ami

ösztönzi az erőforrások hatékonyabb felhasználását, valamint fellendíti a beruházásokat és a foglalkoztatást.

Prioritást jelent az agresszív adótervezés elleni küzdelem az egységes piac megfelelő működésének biztosítása érdekében. A Bizottság jogalkotási javaslatokat terjesztett elő annak érdekében, hogy az adórendszer átláthatóbbá, hatékonyabbá és koherensebbé váljon, és kevésbé legyen kitéve az agresszív adótervezési gyakorlatoknak. Az agresszív adótervezésnek költségvetési vonzata lehet más tagállamokra nézve, torzíthatja a versenyfeltételeket a vállalatok között, és tisztességtelen módon elvonhatja az eszközöket az állami kiadási célkitűzések végrehajtásától. Azoknak a tagállamoknak, amelyek adóalapja erodálódott, növelniük kell az egyéb adókból származó bevételt, máskülönben kevesebb bevételt tudnak fordítani a növekedést serkentő reformok és az újraelosztás céljára, az egyenlőtlenségek elleni küzdelem érdekében. Az uniós jogszabályok és a nemzetközileg elfogadott kezdeményezések átültetése segíteni fogja az agresszív adótervezési gyakorlatok visszaszorítását⁸. Az agresszív adótervezés hatékonyabban kezelhető a nemzeti adójogszabályok megerősítésével, amely révén növekszik az átláthatóság és javul az igazgatási együttműködés.

Bankszektor, alacsony nyereségesség és nemteljesítő hitelek

2018-ban összességében tovább javult a bankok tőke- és likviditási pozíciója, amit a gazdasági környezet, valamint a jogalkotási és felügyeleti intézkedések is támogattak. Ugyanakkor a bankok tőkeáttétele csökkent, miközben veszteségviselő képességük növekedett. Tovább csökkent a nemteljesítő hitelek aránya a bankok mérlegében. A legfrissebb adatok azt mutatják, hogy a bruttó nemteljesítő hitelek aránya az összes uniós bank esetében tovább csökkent, 3,3 %-ra (2018. 3. negyedév), ami több mint egy százalékpontos csökkentést jelent az előző évhez képest. Tizennégy tagállamban a nemteljesítő hitelek aránya nem érte el a 3 %-ot. Különösen jelentős csökkenés volt tapasztalható Cipruson, Írországbán, Olaszországban, Spanyolországban, Portugáliában, Magyarországon, Szlovéniában, Romániában, Ausztriában és Németországban, ahol a nemteljesítő hitelek elidegenítésének üteme az állandó felügyeleti nyomás és/vagy a nemteljesítő hitelek másodlagos piacainak további fejlődése közepette 2017 óta jelentősen felgyorsult.

Emellett előrehaladt számos uniós és nemzeti szintű kockázatsökkentő intézkedés jogalkotási folyamata, kézzelfogható előrelépést eredményezve. A Tanács és a Parlament között 2018 decemberében a kockázatsökkentési csomagra vonatkozóan létrejött megállapodásnak tovább kell erősítenie a bankok tőke- és likviditási pozícióit, különösen a lehetséges szanálási forgatókönyvek esetében, valamint elő kell segítenie a kockázatsökkentést és a kockázatmegosztást az uniós bankszektorban. Ez magában foglalja a pénzmosás elleni uniós szabályok teljes körű végrehajtásának biztosítását, valamint a bankok általi megfelelő kockázatmegelőzést és -kezelést.

Az Európai Bankhatóság (EBH) 2018. évi stressztesztje megerősítette, hogy az uniós bankok ellenállóbbá válnak. Előfordulhat azonban, hogy a befektetők stressztesztekről alkotott megítélése nem idéz elő lényeges változást annak módjában, ahogyan a piac az uniós bankok tőketűrőképességét látja, amelyek részvényárait 2019-ben továbbra is az alapvető makrogazdasági tényezők alakíthatják majd. A bankok nyereségessége továbbra is visszafogott és azt nagyban befolyásolja a nemteljesítő hitelek magas aránya, számos esetben

⁸ 2018 végére a tagállamoknak át kell ültetniük nemzeti jogukba az adókerülés elleni irányelv ((EU) 2016/1164) rendelkezéseit.

a nem megfelelő üzleti modell, a telített piac, valamint és a pénzügyi piacok volatilitása (ami 2018 első felétől újra tapasztalható).

Az EU-ban újra felgyorsulhat a határon átnyúló banki tevékenység néhány nagy európai csoport bejelentett szerkezetátalakításának köszönhetően. Néhány, kulcsfontosságú tagállamokban működő vezető bankcsoport stratégiát vált a jövedelmezőségi kockázatok csökkentése érdekében. Ez lehetőséget biztosíthat a bankok számára, hogy kezeljenek néhány jövedelmezőségi kockázatot.

4.2. Munkaerőpiac, oktatás és szociálpolitika

A foglalkoztatási helyzet tovább javul. A foglalkoztatottak száma 2018 negyedik negyedévében mintegy 240 millió fővel rekordmagasságokba szökött. A munkanélküliségi ráta 6,6 % volt, ami kedvezőbb a válság előtti szintnél: ez az erre vonatkozó adatok 2000-ben elkezdett gyűjtése óta a valaha rögzített legalacsonyabb szint. A gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés által fémjelzett éveket követően a szociális helyzet tovább javul. Csak 2017-ben több mint ötmillió ember emelkedett ki a szegénységből és a társadalmi kirekesztettségéből.

A helyzet azonban jelentős eltéréseket mutat a tagállamok között. Egyes tagállamokban a munkanélküliségi ráta még mindig nem állt vissza a válság előtti szintre, és továbbra is 10 %-ot tesz ki. Ezen országok közül néhányban továbbra is kihívást jelent a fiatalok helyzete: a sem munkahellyel nem rendelkező, sem oktatásban vagy képzésben nem részesülő fiatalok magas aránya aggodalomra ad okot jelenlegi és jövőbeli foglalkoztathatóságukat illetően. Más országokban nő a munkaerőhiány, ami útját állja a további növekedésnek. Összességében, jóllehet növekszik a nők foglalkoztatási aránya, az e téren tapasztalható nemek közötti különbséget továbbra sem sikerült felszámolni, és ez a nemek közötti bérszakadékhoz vezet. Az alacsonyan képzettek és különösen a migráns háttérrel rendelkezők nehezen találnak munkát. A fogyatékkal élők szintén hátrányos helyzetben vannak. Emellett számos tagállamban jelentős regionális különbségek mutatkoznak a munkaerőpiacon elért eredmények terén.

A demográfiai változások és a technológiai fejlődés átformálják az európai munkaerőpiacokat. Tekintettel a népesség előregedésére és a fiatalok számának csökkenésére, alapvető fontosságú, hogy a tagállamok növeljék a munkaerőpiacon aktív személyek számát, továbbá biztosítsák a nagy növekedési potenciált, valamint a szociális biztonsági rendszerek megfelelő és fenntartható finanszírozását. E területen több tagállam jelenleg is tesz intézkedéseket. Horvátországban például 2019 januárjában hatályba lépett a nyugdíjreform, melynek célja a munkában töltött idő meghosszabbítása és a rendszer strukturális következetlenségeinek kezelése. Tekintettel arra, hogy a munkavállalás feltételei a jövőben jelentősen átalakulnak a digitalizáció és a platformok terjedése következtében, alapvető fontosságú, hogy a tagállamok korszerűsítsék a munkaerőpiacaikat és szociális védelmi rendszereiket – ideértve az atipikus munkaszerződéssel dolgozók és önfoglalkoztatók szociális védelmi lefedettségét is –, hogy lépést tartsanak ezekkel a fejleményekkel.

Kulcsfontosságú a megfelelő készségek előmozdítása. A magas színvonalú oktatáshoz való egyenlő hozzáférés elengedhetetlen ahhoz, hogy minden polgár teljes mértékben részt vehessen társadalmunkban és a lehető legtöbbet hozza ki pályafutásából. A megfelelő készségek révén javulhat a termelékenység és fokozódhat a potenciális növekedés, amelyek kulcsfontosságúak a bérnövekedéshez, valamint a szociális és életkörülmények javításához. A szakemberhiány és a strukturális munkaerőhiány összefüggésében meg kell erősíteni és korszerűsíteni kell az oktatási és képzési rendszereket. Ezzel egyidejűleg az átképzési és

továbbképzési politikák fontosak a munkaerő ellenálló képességének és alkalmazkodóképességének növelése, valamint annak megakadályozása érdekében, hogy az alacsonyan képzettek és a migráns háttérrel rendelkezők foglalkoztatási esélyei romoljanak. Franciaország reformokat hajtott végre annak érdekében, hogy az oktatási és képzési rendszer jobban illeszkedjen a munkaerőpiac igényeihez. Lettország intézkedéseket tesz a szakoktatás és -képzés minőségének, vonzerejének és munkaerőpiaci relevanciájának javítása érdekében. Portugáliában a közelmúltban az Európai Szociális Alap előirányzatainak átprogramozása révén megerősítették azt a programot, melynek célja a munkaerő alacsony képzettségéből fakadó kihívások kezelése. Számos tagállam (Németország, Ausztria, Svédország, Finnország, Belgium) hozott intézkedéseket a migránsok meglévő készségeinek megerősítésére, elismerésére vagy javítására munkaerőpiaci integrációjuk megkönnyítése érdekében.

Továbbra is kihívást jelent a munkaerőpiac szegmentálódása. Noha az elmúlt években átlagosan nem nőtt jelentősen az ideiglenes alkalmazottak aránya, néhány tagállamban tartósan 15 % feletti arány tapasztalható. Spanyolországban, Szlovéniában, Lengyelországban, Portugáliában, Olaszországban és Horvátországban az ideiglenes alkalmazottak több mint 60 %-a fiatal. Az ideiglenes szerződéssel foglalkoztatottak több mint fele nem tud állandó álláshelyet találni, és míg a ledolgozott munkaórák teljes száma csak nemrégiben tért vissza a válság előtti szintre, a nem önkéntes részmunkaidősök aránya egyes tagállamokban még mindig meghaladja az 50 %-ot. Számos tagállam tesz lépéseket a határozatlan idejű foglalkoztatás előmozdítása érdekében a munkaügyi jogérvényesítés reformja révén, beleértve a munkaügyi felügyelőségek személyzeti állományának növelését az ideiglenes munkával való visszaélés kezelése és a foglalkoztatási támogatások jobb megtervezésének előmozdítása érdekében. Spanyolországban 2018-ban tovább erősítették a munkaügyi felügyelőségek azon képességét, hogy felvegyék a küzdelmet az ideiglenes és be nem jelentett munkavégzéssel szemben. Ciprus az egységes ellenőrzési szolgálat létrehozásának köszönhetően jelentős lépéseket tesz a rendszeres foglalkoztatás támogatása érdekében. Írországban egy új törvény többek között előírja a munkáltatók számára, hogy nyújtsanak részletesebb tájékoztatást a foglalkoztatás jellegéről.

A bérek mérsékelt ütemben növekednek, de annál gyorsabban, mint a korábbi években. Az egy munkavállalóra jutó nominálbér 2018-ban 2,7 %-kal nőtt. A bérnövekedés a termelékenység növekedésével is együtt járt, többéves lemaradást követően.

A szegénység és a jövedelmi egyenlőtlenségek 2017-ben némileg csökkentek, de a szegénységben élő munkavállalók aránya továbbra is aggodalomra ad okot. A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya 2017-ben 22,4 %-ra csökkent, és jelenleg nem éri el a válság előtti szintet, egyes csoportokat azonban tartósan nagyobb mértékben fenyeget a szegénység kockázata. Ezen túlmenően a szegénységben élő munkavállalók aránya továbbra is aggasztó, és különösen magas az önálló vállalkozók, az ideiglenes és részmunkaidős munkavállalók, valamint az EU-n kívül született munkavállalók esetében. Az adó- és szociális ellátórendszer fontos újraelosztási szerepet játszik. Fontos, hogy a szegénységi támogatást gondosan a leginkább rászorulóknak felé irányítsák, például a rászorultság vizsgálatára szolgáló eszközök pontosságának megerősítése útján. Luxemburgban a társadalmi felzárkózást elősegítő minimumjövedelemre vonatkozó új rendszer váltotta fel a korábbi garantált minimumjövedelmet a társadalmi felzárkózás és a munkaerőpiaci aktiválás előmozdítása, valamint a gyermekek és az egyszülős családok szegénységének kezelése érdekében. Olaszország új minimumjövedelem-rendszert (*Reddito di Cittadinanza*) fogadott el, amely az előző helyébe lép, és amelynek célja egy aktív befogadási modell kidolgozása. Sikere nagyrészt az irányítása hatékonyságán múlik.

A jól működő társadalmi párbeszéd kulcsfontosságú a reformok megtervezésének és végrehajtásának javításához és a felelősségvállalás növeléséhez. Az elmúlt évben a szociális partnerek számos tagállamban pozitív fejleményekről számoltak be a kormányuk gazdasági és szociális reformokkal kapcsolatos jelentőségteljes és kellő időben történő bekapcsolódása tekintetében. Portugália például egy háromoldalú megállapodás alapján intézkedéscsomagot terjesztett elő a munkaerőpiac szegmentációjának kezelése érdekében, amelyet most jogszabályba kell foglalni. Míg azonban bizonyos tagállamokban pozitív fejlemények következtek be, addig más tagállamokban visszaesés tapasztalható. Sok tagállamban lenne még lehetőség a szociális partnerek kapacitásának javítására és a kellő időben történő konzultációra a reformintézkedések kidolgozásának kulcsfontosságú szakaszaiban, ideértve az európai szemeszter fontos mérföldköveit.

4.3. Versenyképesség és termelékenység

A termelékenységi szakadék megszüntetése

A demográfiai változások fényében a termelékenység növekedése kulcsfontosságú ahhoz, hogy a jövőben valamennyi tagállamban biztosítani lehessen a fenntartható növekedést. A termelékenység lassan növekszik az EU-ban. Az okok szerteágazóak, ideértve többek között a kutatásba, a technológiába és az innovációba való befektetések alacsony szintjét, vagy a gyártástól a szolgáltatások felé történő strukturális elmozdulást. A munkatermelékenység lassú növekedésének kezelése alapvető fontosságú az EU rövid és hosszú távú gazdasági kihívásainak kezeléséhez. A munkatermelékenység növekedése az elkövetkező években valószínűleg 1 % körül vagy az alatt marad, és a tagállamok között jelentős különbségek mutatkoznak a termelékenység terén. Különösen az olyan érett gazdaságok, ahol már magas a termelékenységi szint, nehezen tudják fokozni növekedési potenciáljukat. A környezeti fenntarthatóságot javító beruházások a fokozott erőforráshatékonyságnak és az alacsonyabb ráfordítási költségeknek köszönhetően valamennyi gazdasági ágazatban lehetőséget kínálnak a termelékenység fellendítésére, miközben csökkentik a külső költségeket és hatásokat.

A szolgáltatási ágazat termelékenysége (mely ágazat a gazdasági tevékenység legnagyobb részét teszi ki) az általános javuló gazdasági teljesítmény ellenére továbbra is viszonylag alacsony. Miközben a termelékenység lassulása más fejlett gazdaságokban is jellemző, a szolgáltatások terén tapasztalható termelékenységi szakadék továbbra is nagy és növekszik, különösen az Egyesült Államokkal összevetve. Ez hátrányt jelent az uniós vállalatok számára általában a kereskedelem terén, valamint e vállalatok globális értékláncokba való integrációja szempontjából. A termelékenység mozgatórugóinak elemzése és a megfelelő szakpolitikai válasz támogatása érdekében a Tanács azt ajánlotta az euróövezeti tagállamoknak, hogy hozzanak létre nemzeti termelékenységi testületeket.⁹

A magasabb munkatermelékenység a bérek emelkedéséhez vezet és lehetővé teszi, hogy potenciális eredmények valósuljanak meg, ez azonban önmagában nem elegendő az említett célok eléréséhez. Jóllehet vannak arra utaló jelek, hogy a magasabb a termelékenység közép- és hosszú távon kihat a bérekre, találunk példákat arra is, hogy a munkabér idővel nem igazodik a termelékenység változásához. A tagállamok így további intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy a magasabb munkatermelékenységet magasabb munkabérekre váltsák.

⁹ A Tanács ajánlása (2016. szeptember 20.) a nemzeti termelékenységi testületek létrehozásáról, HL C 349., 2016.9.24., 1. o.

A jól célzott beruházások továbbra is elengedhetetlenek ahhoz, hogy megoldást találjunk az uniós termelékenység növekedésével kapcsolatos kihívásra. Ez a Bizottság által előterjesztett „bűvös háromszög” három alapvető elemének egyike. A beruházási igények kielégítése ezért az európai szemeszter régóta kiemelt prioritása. Az üzleti ciklus jelenlegi szakaszában az olyan köz- és magánberuházásokra kell összpontosítani, amelyek növelik a termelékenységet és a növekedési potenciált, de ugyanakkor fontos, hogy megvédjük a beruházásokat abban az esetben, ha a gazdasági kockázatok valóra válnának. A – többek között a készségek és az oktatás területét érintő – hosszú távú beruházási intézkedések révén biztosítható, hogy az EU gazdasága fenntartható növekedést élvezzen és ellenállóképes maradjon, és az ilyen intézkedések ugyanakkor kielégíthetik a sürgős társadalmi igényeket is.

A legtöbb tagállamban beruházásokra van szükség a kutatás, a fejlesztés és az innováció terén a termelékenység és a versenyképesség növelése érdekében. Számos tagállamban és régióban jelentős mozgástér kínálkozik a vállalkozások, a tudományos körök, a kutatási és a közszféra szereplői közötti kapcsolatok megerősítésére az értékláncok mentén történő együttműködés révén, beleértve az intelligens szakosodást is. Ez a helyzet például Belgiumban, Bulgáriában, Franciaországban, Cipruson, Lengyelországban, Lettországon és Észtországban. Ezenkívül Belgiumban, Cipruson, Ausztriában, Szlovéniában, Spanyolországban, Szlovákiában, Lengyelországban, Észtországban, Németországban és Bulgáriában további beruházásokra van szükség a vállalkozások digitális átállása és a digitális közszolgáltatások terén. A magasabb termelékenységi szinttel rendelkező tagállamok, például Németország és Hollandia, valamint azok az országok, amelyek a válság előtt és a fellendülés során magas beruházási rátájú jelentős strukturális változásokon estek át – mint például Magyarország, Lengyelország és a Cseh Köztársaság –, további előrelépést érhetnek el az immateriális javakba és az innovációba való beruházás révén. A felzárkózó tagállamokban a gépekbe és berendezésekbe történő beruházások hozzájárulhatnak a tőkeintenzitás növeléséhez és a magasabb munkatermelékenységhez. A körforgásos gazdasággal és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással kapcsolatos kihívások kezelése érdekében Észtországban, Luxemburgban, Szlovákiában, Portugáliában, Bulgáriában, Hollandiában, Olaszországban, Cipruson és Franciaországban az erőforrás-hatékonysághoz és az éghajlati kockázatok megelőzéséhez kapcsolódó beruházásokra van szükség.

Az uniós forrásoknak az európai szemeszter elemzésével és ajánlásaival való jobb összehangolása javítja az eredményeket és erősíti a kohéziós politika keretében nyújtott finanszírozás hatását. Az uniós források hozzáigazítása az európai szemeszterhez a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretre irányuló javaslatok kulcsfontosságú eleme. Egyes tagállamok közberuházásainak kritikus részét képviselik az uniós források. A többéves pénzügyi keretre vonatkozó bizottsági javaslat szerint az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap Plusz és a Kohéziós Alap a következő programozási időszakban a tagállami társfinanszírozással együtt mintegy 600 milliárd EUR-t tenne ki. Ez az uniós GDP 0,5 %-ának felel meg, és ennél lényegesen több a fő kedvezményezett tagállamokban. Emellett a többéves pénzügyi keretre vonatkozó bizottsági javaslatok értelmében lehetőség nyílik ezeknek a forrásoknak más uniós finanszírozási forrásokkal – például a Juncker-terv utódjával, a 650 milliárd EUR összegű jövőbeli InvestEU-val – való kombinálására. A bennük rejlő potenciál lehetővé teszi más állami és magánbefektetők bevonását, és ezáltal a beruházások hatásának fokozását az uniós gazdaság stratégiai területein.

Egy új melléklet az országjelentésekben szereplő elemzés alapján bemutatja, hogy ezek az uniós alapok hogyan járulhatnak hozzá hatékonyabban a tagállamok egyedi

szükségeinek kielégítéséhez. Amellett, hogy az idei országjelentések nagyobb hangsúlyt helyeznek a beruházási prioritásokra, részletesebb elemzést tartalmaznak a regionális egyenlőtlenségekről és a beruházási akadályokról is. A külön melléklet segíti az egyes tagállamokkal folytatott párbeszédet az ezen alapokat végrehajtó jövőbeli programok finanszírozási prioritásai terén. Az országjelentésben szereplő megállapítások a Bizottság álláspontját tükrözik, amely a szemesztert alátámasztó elemzésen alapul. Ez képezi a programokról a tagállamokkal folytatandó tárgyalások kiindulópontját. Teret hagy a rugalmasságnak a tagállamokkal folytatott megbeszélések során. A beruházási igények azonosítása azon a közös értelmezésen alapul, hogy a beruházásoknak a lehető legnagyobb hatást kell gyakorolniuk a gazdasági, társadalmi és területi kohézióra.

A jól működő és integrált tőkepiacokról származó magánberuházásokat teljes mértékben ki kell aknázni. Azzal párhuzamosan, hogy az EU befejezi a tőkepiaci unió megteremtésére irányuló cselekvési tervének végrehajtását, a vállalkozások finanszírozása, valamint a dekarbonizáció és a fenntarthatóbb gazdaságra való átállás érdekében tovább kell fejleszteni az európai tőkepiacoknak a globális csomópontoktól a regionálisan integrált hálózatokig és helyi kezdeményezésekig terjedő teljes skáláját. Nemzeti szinten például Észtország, Lettország és Litvánia pánbalti piacot hoz létre a fedezett kötvények és az értékpapírosítás számára. Ez elősegíti a régió tőkepiacainak hatékony működését és elmélyítését. Emellett hosszú távú finanszírozási lehetőségeket nyit meg a bankok számára, így azok felszabadíthatják mérlegüket a hitelezési tevékenység fokozása érdekében.

Az intézményi minőség mint a reform kulcsfontosságú tényezője

A beruházási igények kielégítéséhez kedvező befektetési környezetre van szükség. A politikai döntéshozóknak különös figyelmet kell szentelniük a beruházásbarát környezet kialakítására, a szükségtelen piaci és szabályozási akadályok elkerülésére, valamint a közintézményeik és közigazgatásuk működésének javítására. A közigazgatás hatékonyságával, a közszolgáltatások digitalizálásának mértékével, a szabályozási környezet minőségével és stabilitásával, valamint a jogállamiság tiszteletben tartásával – ideértve az igazságszolgáltatási rendszerek függetlenségét és a korrupció elleni küzdelmet is – kapcsolatos szempontok kritikus hatással vannak a beruházási döntésekre. 2019-ben a korrupcióérzékelési szint tekintetében a világ 25 legjobban teljesítő országának mintegy fele uniós tagállam, de továbbra is nagyok az eltérések¹⁰, és erőfeszítéseket kell tenni a korrupció hatékonyabb megelőzése, a visszaélést bejelentő személyek védelme, a felderítés fokozása és a hatékony bűnüldözés útjában álló akadályok elhárítása érdekében, valamint szigorítani kell a szankciókat. E kihívások némelyikének kezelése érdekében Olaszország, Szlovákia és Lettország felülvizsgálta a visszaélést bejelentő személyek védelmére vonatkozó rendszerét, míg Litvánia, Spanyolország, Ciprus és Görögország jelenleg készül reformok bevezetésére ezen a területen.

Amint az a 2019. évi országjelentésekben is szerepel, valamennyi tagállamban léteznek a beruházásokat akadályozó tényezők a különböző szakpolitikai területeken (lásd a 4. mellékletet). Összességében a beruházások útjában álló akadályok legnagyobb részét a közigazgatásban és az üzleti környezetben tapasztalható hiányosságok alkotják. Példaként említhetők a magas szabályozási és adminisztratív terhek, a szabályozási keretek kiszámíthatatlansága, illetve a nem kellően hatékony igazságszolgáltatás és közigazgatás. Számos akadály a nehézkes és hosszadalmas engedélyezési eljárásokkal, valamint az oktatási és képzési rendszerek hiányosságai miatti szakemberhiánnyal függ össze. A kiskereskedelmi

¹⁰ Valamennyi tagállamra vonatkozóan folyamatban van a korrupció elleni küzdelemre irányuló erőfeszítések értékelése. A tavalyi évhez hasonlóan a Bizottság idén is elemezte az országjelentésekben az egyes tagállamok előtt álló fő kihívásokat.

üzletek létesítését hátráltató tényezők miatt késnek a határon átnyúló beruházások ebben az ágazatban. Több országjelentés említést tesz a szakképzett munkaerő hiányáról, amely akadályozza és késlelteti a beruházásokat a digitalizáció és az új technológiák által hajtott ágazatokban (pl. a távközlés, a hálózati összekapcsoltság vagy a körkörös gazdaság) területén, de az egyre növekvő kereslettel szembesülő hagyományosabb ágazatokban (pl. építőipar) is.

A kormányzás és az intézmények minőségének, valamint az igazságszolgáltatás és közigazgatás hatékonyságának javítására irányuló reformok képezik a fejlett demokratikus társadalmak működésének alapját, és számottevő gazdasági jelentőséggel bírnak. Az ilyen reformok hozzájárulhatnak a vállalkozások és az érdekelt felek működését övező környezet javításához, továbbá ösztönzik az üzleti tevékenységet, csökkentik a korrupciót és erősítik a jogállamiság tiszteletben tartását. Ami az EU-ban a beruházások útjában álló akadályokat illeti, a leggyakrabban említettek közé tartoznak a közigazgatás hiányosságai, a vállalkozások számára kedvezőtlen feltételek, valamint az egyes ágazatokat sújtó jelentős adminisztratív és szabályozási terhek. Egyes tagállamokban a közszektor átláthatóságának hiánya, az összetett adórendszerek, a torzult termék- vagy munkaerőpiacok, valamint a kutatási és innovációs keretek és az intézmények hiányosságai szintén visszafogják a beruházásokat. Az ezekhez hasonló problémák megoldása érdekében Lengyelország az üzleti környezet javítása érdekében egy öt jogszabályból álló átfogó csomagot fogadott el „Jogszabálycsomag a vállalkozások számára” címmel. Franciaország átfogó reformprogramot hajt végre az üzleti környezet és a francia vállalkozások versenyképességének javítása érdekében. Számos tagállam – köztük Finnország és Észtország – erőfeszítéseket tesz az adminisztratív terhek csökkentése érdekében. Bulgária, Szlovákia, a Cseh Köztársaság, Szlovénia és Románia jelenleg közbeszerzési rendszere reformján dolgozik. 2018-ban a német szövetségi kormány bejelentette, hogy ügynökséget hoz létre a diszruptív innováció előmozdítására.

Az EU és az Egyesült Királyság közötti kilépési megállapodás

Ez a csomag nem tér ki a brexit különböző forgatókönyveivel kapcsolatos gazdasági kockázatokra.

Mivel a kilépésről rendelkező megállapodás megerősítése jelenleg is folyamatban van az EU-ban és az Egyesült Királyságban, a 2019-re és 2020-ra vonatkozó előrejelzések az EU 27 és az Egyesült Királyság közötti kereskedelmi kapcsolatok tekintetében fennálló helyzetből kiindulva, tisztán technikai feltételezésen alapulnak. „Kemény brexit” esetében – amelyet a Bizottság nemkívánatosnak tart, de arra az EU 27 jól felkészült¹¹ – ezeket a feltételezéseket lefelé kell módosítani.

¹¹ COM(2018)556 final/2 (2018. augusztus 27-én elfogadott helyesbítés); COM(2018)880 final; COM(2018)890 final.

5. A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

Az elmúlt években az Európai Unió a gazdasági fellendülés szakaszából elmozdult a stabil bővülés felé, és 2019-re az európai gazdaság – a bizonytalan kilátásoktól függetlenül – várhatóan tovább bővül majd. Ahhoz, hogy ez a gazdasági bővül folytatódhasson, a tagállamoknak hatékony strukturális reformokat kell végrehajtaniuk, felelősségteljes költségvetési politikát kell folytatniuk és célzott beruházási stratégiákat kell meghatározniuk. Az európai szemeszter és a 2021–2027-as időszakra szóló uniós finanszírozás közötti, az idei szemeszter csomagjában ismertetett hatékonyabb kapcsolat biztosítja majd a leghangsúlyosabb beruházási prioritások hatékony megvalósításához szükséges struktúrát.

Az európai szemeszter minden szinten biztosítja a Bizottság, a tagállamok, a szociális partnerek és az érdekelt felek számára annak lehetőségét, hogy az egész év folyamán állandó párbeszédet folytassanak egymással. A ma közzétett országjelentések figyelembe vették a kormányokkal, a nemzeti hatóságokkal és az érdekelt felekkel folytatott technikai és politikai szintű részletes eszmecsereket – többek között a 2018 decemberében tartott magas szintű kétoldalú találkozók – megállapításait. Az országjelentésekben foglalt megállapításokat ismertetni fogják a Bizottság tagállami fővárosokban működő képviseleti irodáiban, és azokat további két- és többoldalú találkozók követik majd.

A Bizottság hamarosan párbeszédet kezdeményez a tagállamokkal a kohéziós politikai alapok 2021–2027 közötti programjairól, amelyhez az országjelentések beruházásokkal kapcsolatos megállapításai és következtetései biztosítják a háttérrel. A Bizottság alelnökei és a biztosok látogatást fognak tenni a tagállamokban, hogy megismerjék a szociális partnerek, a parlamentek, a kormányok és más érdekelt felek véleményét az országjelentések elemzéséről. A Bizottság meg fogja tárgyalni az országjelentések összefoglaló megállapításait az Európai Parlamenttel.

Az azonosított kihívások fényében a tagállamok április közepéig nemzeti reformprogramjaikban előterjesztik gazdasági és társadalmi prioritásaikat. Bemutatják továbbá a rendezett államháztartásra vonatkozó többéves stratégiájukat is, (az euróövezeti tagállamok esetében) stabilitási programok, illetve (a nem euróövezeti tagállamok esetében) konvergenciaprogramok formájában. Ahhoz, hogy megfelelő és fenntartható intézkedéseket lehessen tenni a kihívások kezelése érdekében, a Bizottság azt javasolja, hogy az említett programok kidolgozása során a tagállamok vegyék igénybe az összes érdekelt fél, így adott esetben a szociális partnerek, a regionális és helyi önkormányzatok, valamint a civil szervezetek támogatását.

1. FÜGGELEK – A MAKROGAZDASÁGI ÉS KÖLTSÉGVETÉSI EGYENSÚLYHIÁNYOK INTEGRÁLT FELÜGYELETE

	A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás (MIP12)	Stabilitási és Növekedési Paktum ¹³ (MTO: középtávú költségvetési cél/EDP: túlzott hiány esetén követendő eljárás)	Megjegyzések
AT		Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél; az adósságszabály hatálya alá tartozik ¹⁴	A középtávú költségvetési céltól való távolság 2018-ban kisebb, mint a rendkívüli események céljára adott juttatás
BE		Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél; az adósságszabály hatálya alá tartozik	
BG:	Egyensúlyhiány	Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése	
CY	Túlzott egyensúlyhiány	Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik ¹⁵	
CZ		Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése	
DE	Egyensúlyhiány	Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése; az adósságszabály hatálya alá tartozik	
DK		Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése	
EE		Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél;	
EL	Túlzott egyensúlyhiány	Prevenációs ág Az átmeneti adósságszabály alá tartozik.	Mivel Görögországnak a program időtartama alatt nem kellett stabilitási programokat készítenie, számszerű középtávú költségvetési célt sem határozott meg.
IE	Egyensúlyhiány	Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik	
ES	Egyensúlyhiány	Korrekciós ág Túlzott költségvetési hiány áll fenn, a kiigazítás határideje:	2019-ben az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik, a túlzotthiány-eljárásról szóló határozat 2018. évi teljesítményre vonatkozó adatokon alapuló érvénytelenítésétől függően.
FR	Egyensúlyhiány	Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik	
HR	Egyensúlyhiány	Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése; az adósságszabály hatálya alá tartozik	

¹² A Bizottság mind az „egyensúlyhiány”, mind a „túlzott egyensúlyhiány” kategóriába sorolt tagállamok tekintetében a kihívások súlyosságának megfelelő egyedi nyomon követést fog alkalmazni.

¹³ Az MTO megvalósítása és az (átmeneti) adósságszabály alkalmazhatósága 2018-ra vonatkozik, és a Bizottság 2018. őszi előrejelzésén alapul.

¹⁴ Adósságszabály: Amennyiben egy tagállam túllépi a GDP-arányos államadósságra vonatkozó 60 %-os referenciaszintet, és a túllépés mértéke évente kevesebb mint 1/20-dal csökken (egy hároméves időszak átlagát tekintve), úgy valamennyi releváns tényezőt és a gazdasági ciklus hatását figyelembe véve túlzotthiány-eljárás indul az érintett tagállam ellen.

¹⁵ Átmeneti adósságszabály: a túlzotthiány-eljárás hatálya alá tartozó valamennyi tagállamnak a túlzott hiány kiigazítása után három év áll rendelkezésére az adósságszabály teljesítésére. Ez nem azt jelenti, hogy ebben az időszakban az adósságszabály egyáltalán nem vonatkozik rájuk, hiszen a tagállamoknak az átmeneti időszakban is kielégítő előrelépést kell tenniük a megfelelés felé. Az államadósságra vonatkozó referenciaértéknek való megfelelés felé az átmeneti időszakban tett előrelépés kedvezőtlen értékelése túlzotthiány-eljárás indítását vonhatja maga után.

HU		Prevenációs ág Jelentős eltérési eljárás tárgyát képezi; az adósságszabály hatálya alá tartozik	
IT	Túlzott egyensúlyhiány	Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél; az adósságszabály hatálya alá tartozik	
LT		Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése	
LU		Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése	
LV		Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél;	
MT		Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése	
NL	Egyensúlyhiány	Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése	
PL		Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél	
PT	Egyensúlyhiány	Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik	
SI		Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik	
SE	Egyensúlyhiány	Prevenációs ág A középtávú költségvetési cél elérése	
SK		Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél	
RO	Egyensúlyhiány	Prevenációs ág A jelentős eltérés esetén követendő eljárás hatálya alá tartozik	
FI		Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél; az adósságszabály hatálya alá tartozik	A középtávú költségvetési céltól való távolság 2018-ban kisebb, mint a rendkívüli események és strukturális reformok céljára adott juttatás
UK		Prevenációs ág Nem valósult meg a középtávú költségvetési cél; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik	
A kettős csomagban (473/2013/EU rendelet) szereplő, a túlzott államháztartási hiány időben történő kiigazításának biztosításáról szóló intézkedésekre vonatkozó ajánlások kizárólag az euróövezeti tagállamokra vonatkoznak.			

2. FÜGGELEK: AZ EURÓPA 2020 STRATÉGIA CÉLKITŰZÉSEI TERÉN TETT ELŐRELÉPÉS

Az Európa 2020 stratégia EU-ra vonatkozó célkitűzései	2010. évi adatok	A rendelkezésre álló legfrissebb adat	2020. évi helyzet a jelenlegi tendenciák alapján
1. A 20–64 év közötti lakosság foglalkoztatási rátájának legalább 75 %-ra való növelése	68,6 %	73,5 % (2018. harmadik negyedév)	A cél valószínűleg teljesül
2. A köz- és magánszféra K+F beruházásainak a GDP 3 %-ára való növelése	1,93 %	2,07 % (2017)	A cél valószínűleg nem teljesül
3a. Az üvegházhatásúgáz-kibocsátások legalább 20 %-os csökkentése az 1990-es szinthez képest	14,2 %-os csökkentés	22 %-os csökkentés	A cél valószínűleg teljesül
3b. A végsőenergia-fogyasztáson belül a megújuló energiaforrások arányának 20 %-ra történő növelése;	12,5 %	17,5 % (2017)	A cél valószínűleg teljesül
Elmozdulás az energiahatékonyság 20 %-os javulása felé	11,8 % (távolság a 2020. évi primerenergia-fogyasztásra vonatkozó céltól)	5,26 % (2017)	A cél valószínűleg teljesül
4a. 2020-ra az oktatást és a képzést korán elhagyók [5] arányát 10 % alá kell csökkenteni.	13,9 %	10,6 % (2017)	A cél valószínűleg teljesül
4b. A felsőoktatási végzettséggel rendelkezők arányának legalább 40 %-ra növelése a 30–34 éves korosztály körében	33,8 %	39,9 % (2017)	A cél valószínűleg teljesül
5. Legalább 20 millió ember kiemelése a szegénység és a társadalmi kirekesztettség veszélyével fenyegető helyzetből	1,4 millió fős növekedés (a 2008-as bázisvhez képest)	5,2 millió fős növekedés (a 2008-as bázisvhez képest)	A cél valószínűleg nem teljesül

3. FÜGGELEK – A RÉSZLETES VIZSGÁLATOK MEGÁLLAPÍTÁSAI TAGÁLLAMOK SZERINT

Bulgáriában egyensúlyhiány áll fenn. A pénzügyi ágazat sebezhetősége a vállalati szektort jellemző jelentős eladósodottsággal és nemteljesítő hitelekkel párosul. A nettó külső pozíció javult a stabil növekedésnek és a folyó fizetési mérleg jelentős többletének köszönhetően. Az ország lépéseket tett a pénzügyi ágazat stabilitásának megerősítésére. A bankok és más pénzügyi vállalatok további előrehaladást értek el az eszközök minőségét és a mérleg felülvizsgálatát követően megfogalmazott ajánlások végrehajtása terén, és megerősítették a felügyeletet. A gyenge kormányzáshoz, az eszközminőséghez és a felügyelethez kapcsolódó hiányosságok azonban továbbra is fennállnak, míg a biztosítási ágazatban új kihívások jelentek meg. Az erőteljes növekedés hozzájárult a magán-hitelállomány leépítésének folytatódásához és a nemteljesítő hitelek arányának további csökkenéséhez, de a vállalati szektor nemteljesítő hitelállománya még mindig magas. Miközben előrelépés történt az egyensúlyhiány forrásainak kezelése terén, kulcsfontosságú lesz a banki és nem banki pénzügyi ágazatokon belüli felügyeletre és irányításra vonatkozó, közelmúltban bevezetett reformok teljes körű végrehajtása és nyomon követése. További intézkedésekre van szükség a nemteljesítő hitelek állományának csökkentése és a fizetéseképtelenségi keret reformjának befejezése érdekében.

Cipruson túlzott egyensúlyhiány áll fenn. A nemteljesítő hitelek rendkívül nagy aránya nyomást gyakorol a pénzügyi ágazatra, és a magánszektor adóssága, az államadósság és a külső adósság jelentős állománya terhet jelent a gazdaság számára, miközben a munkanélküliség – bár csökken – még mindig elég magas, a potenciális növekedés pedig gyenge. A folyó fizetési mérleg hiánya jelentősen negatív, még akkor is, ha figyelembe vesszük a különleges célú gazdasági egységek jelenlétét, ami az erős belföldi keresletet és a háztartások negatív megtakarítását tükrözi, és nem alkalmas a nagy nettó külső kötelezettségállomány fenntartható kiigazításának biztosítására. Folyamatban van a magánszektor adósságállományának leépítése, de csak lassú ütemben halad. A magánszektorban nyújtott új hitelek továbbra is korlátozottak. Azáltal, hogy a Cyprus Cooperative Bank jelentős nemteljesítő hitel-portfólióját a bank értékesítésével és felszámolásával összefüggésben átruházták a közszektorra, számottevően csökkent a nemteljesítő hitelek aránya a bankrendszerben. A nemteljesítő hitelek azonban továbbra is magasak a háztartások és a vállalatok esetében. A Cyprus Cooperative Bank értékesítéséhez nyújtott kormányzati támogatás egyszeri hatása miatt 2018-ban nőtt az államadósság. A folyamatos erőteljes költségvetési teljesítménynek köszönhetően a magas államadósság a jövőben várhatóan csökkenésnek indul. Az elmúlt évhez képest felgyorsult a reformok végrehajtása, különösen a nemteljesítő hitelekből fakadó sebezhetőség kezelését célzó intézkedések terén, de a növekedési potenciál növelése érdekében további előrelépésre van szükség a strukturális reformokkal kapcsolatban.

Németországban egyensúlyhiány áll fenn. A folyó fizetési mérleg magas és lassan csökkenő többlete a beruházások visszafogott szintjét tükrözi mind a magán-, mind a közszektor megtakarításaihoz képest, és határon átnyúló jelentőséggel bír. Ez annak ellenére így van, hogy egyre nagyobb szükség van beruházásokra és innovációra a német gazdaság ellenálló képességének növelése, valamint a fenntartható és inkluzív növekedési modell biztosítása érdekében. 2018-ban a többlet kis mértékben apadt a belső kereslet élénkülésével összefüggésben, és a várakozások szerint az elkövetkező években fokozatosan tovább fog csökkenni, miközben történelmi szinten marad. Számottevően nőtt a magán- és közberuházások mennyisége, és elmozdulás történt a hazai keresletvezérelt növekedés felé. A GDP-arányos fogyasztás és beruházás azonban – a kedvező finanszírozási feltételek, valamint

a – különösen települési szinten jelentkező – tartós infrastrukturális és oktatási beruházási igények ellenére egyaránt visszafogott maradt, holott az utóbbiak kielégítéséhez van költségvetési mozgástér. 2018-ban a költségvetési többlet emelkedett, az adósságráta pedig tovább csökkent. Valamelyest fokozódott a bérnövekedés a szűkülő munkaerőpiac miatt, a reálbérek növekedése azonban továbbra is szerény. Jóllehet számos intézkedést hoztak a magán- és közberuházások megerősítése érdekében, több erőfeszítésre van szükség a jelentős beruházási szakadék megszüntetése érdekében, különösen az infrastrukturális és oktatási közberuházások tekintetében. Más szakpolitikai területeken kevesebb előrelépés történt.

Görögországban túlzott egyensúlyhiány áll fenn. A sebezhetőség a magas államadósságra, a negatív külső pozícióra, a nemteljesítő hitelek magas arányára, valamint a külső egyensúly helyreállításának elmaradására vezethető vissza, a magas – bár csökkenő munkanélküliség – és az alacsony potenciális növekedés kontextusában. Görögország 2018 augusztusában sikeresen kilépett az Európai Stabilitási Mechanizmus támogatási programjából, miután az elmúlt években jelentős javulást ért el. Mindazonáltal továbbra is nagy az állományi mutatókat érintő egyensúlyhiány, ideértve a súlyosan negatív nettó nemzetközi befektetési pozíciót, amely még mindig romlik a mérsékelt nominális GDP-növekedés és a még mindig negatív egyenleget mutató folyó fizetési mérleg közepette. Az elmúlt években jelentősen javult a költség-versenyképesség, ám ez a folyamat az utóbbi időben a visszafogott termelékenységnövekedés miatt megtorpant. Míg az államadósság szintje továbbra is magas, az elsősorban a közsférabeli hitelezők kezében van, és a finanszírozási szükségletek még legalább egy évtizedig viszonylag alacsonyak lesznek. Az adósságcsökkentés üteme döntően függ az elfogadott költségvetési célok folyamatos teljesítésétől és a növekedési potenciál fenntartható növekedését eredményező reformok végrehajtásától. A pénzügyi ágazat sebezhető a nemteljesítő hitelek igen nagy állománya és az alacsony nyereségesség miatt, ami akadályozza a hitelállomány növekedését és a beruházások fellendülését. A magánszektor adósságállománya csökken, az aktív hitelállomány-leépítés pedig még folyamatban van. Görögország széles körű intézkedéseket hozott a görög gazdaság számos strukturális gyengeségét kezelő pénzügyi támogatási programok keretében. A korábbi reformok és kiigazítási erőfeszítések megszilárdításával a hatóságok elkötelezték magukat a reformok folytonossága és befejezése mellett, amit megerősített felügyelet keretében ellenőriznek.

Írországban egyensúlyhiány áll fenn. A magánszektor és a közszektor nagy adósságállománya és a nettó külső kötelezettségállomány sebezhetőséget eredményez. Az állományi mutatókat érintő egyensúlyhiány tekintetében azonban jelentős kiigazításokat végeznek. A belföldi gazdasághoz kevésbé szorosan kötődő multinacionális cégek tevékenysége erősen befolyásolja a nettó külföldi kötelezettségállományt, amely a nagy folyófizetésimérleg-többletnak köszönhetően csökken. Jóllehet a magánszektor adósságállománya még mindig magas, a gazdasági növekedés elősegíti a magánszektor hitelállomány-leépítését. A multinacionális vállalatok tevékenysége továbbra is befolyásolja a vállalati adósságot. A háztartások adósságállománya nagy vonalakban összhangban áll az alapvető gazdasági tényezőkkel, bár az a rendelkezésre álló jövedelemmel összehasonlítva magas. Az államadósság az előrejelzések szerint csökkenő pályán marad, miközben a hiány közelít a kiegyensúlyozott pozícióhoz. A lakásárak évek óta gyors ütemben nőnek, de a közelmúltban ez a tendencia lelassult. A lakásárak alakulását nagy mértékben befolyásolja a kínálat szűkössége, és nincs egyértelmű bizonyíték a túlértékelésre. A nemteljesítő hitelek állománya – bár továbbra is magas – tovább csökkent, jóllehet a hosszú távú hátralékok üteme lassabb ütemben csökken. E sebezhetőségek kezelése érdekében szakpolitikai intézkedésekre

került sor, különösen a lakáskínálat és a makroprudenciális politika terén, de időbe fog telni, amíg néhány intézkedés ténylegesen meghozza a várt hatást.

Spanyolországban egyensúlyhiány áll fenn. Bár még mindig erőteljes a gazdasági növekedés, a jelentős külső és belső – mind állami, mind magán – adósságállomány ami a változatlanul magas munkanélküliséggel párosulva továbbra is sebezhetőséget okoz és határon átnyúló jelentőséggel bír. Folytatódott a külső szektor egyensúlyának helyreállítása, bár 2018-ban gyengült a folyófizetésimérleg-többlet, ami a globális környezethez kapcsolódó tényezőket tükrözi. Hosszú távon tartós folyófizetésimérleg-többletre lesz szükség ahhoz, hogy a nettó külső kötelezettségeket prudens szintre lehessen csökkenteni. Előrelépés történt a magánszektor adósságának csökkentése terén is, ami a stabil nominális növekedésnek köszönhető. A nemteljesítő hitelek aránya tovább csökkent. Az államadósság kismértékben csökkent, és a szűkülő hiány az előrejelzések szerint további fokozatos adósságcsökkenést fog eredményezni. Ugyanakkor további erőfeszítésekre lesz szükség ahhoz, hogy az államháztartást fenntarthatóbb pályára állítsák. A munkanélküliség tovább csökkent, de még mindig magas. A potenciális növekedés fokozására irányuló szakpolitikai intézkedések végrehajtása lassan halad. Spanyolország továbbra is számos kihívással szembesül, többek között a munkaerőpiac szegmentációja, a kutatás és az innováció, valamint az üzleti szabályozás – és különösen a szolgáltatásokra vonatkozó szabályozás – terén.

Franciaországban egyensúlyhiány áll fenn. Az alacsony termelékenységnövekedéssel összefüggésben a magas államadósság és a gyenge versenyképesség sebezhetőséget okoz, ami határon átnyúló jelentőséggel bír. Az államadósság 2018-ban nagyjából stabil volt, bár még mindig magas szinten áll, és várhatóan csak csekély mértékben csökken. Az államadósság magas szintje miatt kisebb a jövőbeli sokkhatásokra való reagáláshoz rendelkezésre álló költségvetési mozgástér és kedvezőtlenebbek a növekedési kilátások. A fajlagos munkaköltség növekedése továbbra is mérsékelt marad az alacsony termelékenységnövekedéssel összefüggésben. Az üzleti környezet egyes elemei még mindig rányomják bélyegüket a nem költségalapú versenyképességre. Az elmúlt években számos területen hajtottak végre reformokat, így sikerült előrelépést elérni többek között a munkaerőpiac, az adózás és az üzleti környezet terén. E reformok azonban még nem éreztetik teljes mértékben a hatásukat, miközben más területeken az államháztartás fenntarthatóságának biztosítása és a növekedési potenciál fokozása érdekében további intézkedésekre van szükség, ideértve többek között a munkanélküli-ellátási rendszer és a nyugdíjrendszer reformját, valamint a kiadások felülvizsgálatát.

Horvátországban egyensúlyhiány áll fenn. A még fennmaradó sebezhetőség a köz-, a magán- és a külső adósság magas szintjéhez kapcsolódik, az alacsony potenciális növekedéssel a háttérben. Mindazonáltal ezek az elmúlt évek során csökkentek. Ezt a becsült potenciális szintet meghaladó, erőteljes nominális növekedés, valamint a prudens költségvetési politika is elősegítette. A negatív nettó külső pozíció továbbra is magas, de a továbbra is fennálló folyófizetésimérleg-többlet eredményeként javulóban van. A magánszektor hitelállomány-leépítése folyamatban van, bár üteme a hitelállomány bővülésével és a beruházások megtérülésével párhuzamosan csökken. A költségvetési egyenleg 2017 óta többletet mutat, és az államadósság a 2014-es csúcs óta csökkent. A pénzügyi ágazat jól tőkésített és nyereséges, miközben a nemteljesítő hitelek aránya – bár csökken – továbbra is magas. A vállalatok és a háztartások devizakitettsége csökkent, de még mindig sebezhetőség forrását jelenti. A nyugdíjreform elfogadásával és a költségvetési keret javítását célzó új jogszabályokkal fokozódott a politikai fellépés. További releváns

szakpolitikai intézkedések állnak előkészítés alatt, és azok alapos végrehajtása továbbra is döntő fontosságú a gazdaság ellenálló képességének erősítése szempontjából.

Olaszországban túlzott egyensúlyhiány áll fenn. A magas államadósság és az elhúzódozó gyenge termelékenység dinamikája határon átnyúló jelentőséggel bíró kockázatokat hordoz magában, a nemteljesítő hitelek és a munkanélküliség továbbra is magas szintjének kontextusában. Az államadósság aránya a következő években várhatóan nem csökken, mivel a gyenge makrogazdasági kilátások és a kormány jelenlegi költségvetési tervei – bár azok a 2019-re vonatkozó eredeti terveknel kevésbé expanzív költségvetést helyeznek kilátásba – az elsődleges többlet romlását vonják maguk után. A költség-versenyképesség stabil, de a termelékenység továbbra is csak csekély mértékben növekszik. Ez a munkaerő-, tőke- és termékpiacok működésével kapcsolatos régóta fennálló problémákban gyökerezik; e problémákat pedig tovább súlyosbítják a közigazgatás és az igazságszolgáltatási rendszer gyengeségei, amelyek visszavetik a potenciális GDP-növekedést. A nemteljesítő hitelek állománya továbbra is jelentősen csökkent, de a nemteljesítő hitelek csökkenési ütemének fenntartása nehézségekbe ütközhet a piaci feltételek miatt. Az állampapírhozamok 2018 elején mértnél magasabb szintje hatással van a bankok finanszírozási költségeire és a tőkepufferekre, ami rányomja bélyegét a gazdaság többi részének történő hitelezésre és a GDP-növekedésre. Jóllehet némi előrelépés történt a bankok mérlegének helyreállítása, a fizetéseképtelenségi reformok és az aktív munkaerőpiaci politikák terén, a reformok 2018-ban lényegében megtorpantak. A 2019. évi költségvetés olyan szakpolitikai intézkedéseket tartalmaz, amelyek visszafordítják a korábbi fontos reformok elemeit – különös tekintettel a nyugdíjak területére –, és nem tartalmaznak hatékony intézkedéseket a potenciális növekedés fokozására.

Hollandiában egyensúlyhiány áll fenn. A magánszektor nagy adósságállománya és a nagymértékű folyófizetésimérleg-többlet határon átnyúló jelentőségű egyensúlyhiányok forrását jelenti. A többlet 2017-ben nagyon magas szinten tetőzött, és várhatóan fokozatosan csökkenni fog, azonban továbbra is igen magas marad. A külső többlet egy része a multinacionális vállalatok szerepéhez kapcsolódó statisztikai jellemzőknek tudható be, és a közeljövőben várhatóan nem fog csökkenni. A magánszektor GDP-arányos adósságállománya a gazdasági növekedés támogatásával mind a vállalatok, mind a háztartások esetében továbbra is csökkenő tendenciát mutat, bár még mindig magas. Mindazonáltal a háztartások nominális adósságállománya lassan növekszik a lakásárak dinamikus emelkedése miatt. A bérnövekedés eddig a szűkülő munkaerőpiac ellenére mérsékelt maradt. A közelmúltbeli reformok – például a jelzáloghitel-kamatok leírhatóságának gyorsuló ütemű csökkentése – várhatóan hozzájárulnak a háztartások túlzott eladósodásának csökkentéséhez, miközben a költségvetési ösztönzők előreláthatólag támogatni fogják az aggregált keresletet.

Portugáliában egyensúlyhiány áll fenn. A jelentős nettó külső kötelezettségállomány, a magánszektor és a közszektor nagy adósságállománya és a nemteljesítő hitelek magas aránya, háttérben az alacsony termelékenységgel, sebezhetővé teszi az országot. A folyó fizetési mérleg nagyjából kiegyensúlyozott, de ahhoz, hogy a nettó külső kötelezettségállomány prudens szintre történő kiigazítása biztosítható legyen, prudens folyófizetésimérleg-egyenlegre és a versenyképességi előnyök fenntartására van szükség. A magánszektor adósságrátája tovább csökken a magas szintről a nominális növekedésnek köszönhetően, amelyben az aktív hitelállomány-leépítés egyre kisebb szerephez jut. Az államadósság 2017-től kezdődően csökkenő tendenciát mutat, amit az elsődleges többlet is alátámaszt, de annak szintje még mindig magas. A bankszektorra érintő kockázatok csökkentek, többek között a főbb bankok 2017. évi feltőkésítésének, valamint a nyereségesség közelmúltbeli javulásának

fényében. A nemteljesítő hitelek nagy állománya csökkent, de még mindig viszonylag magas. A magasabb termelékenységnövekedés biztosítása kulcsfontosságú a versenyképesség, a hitelállomány-leépítés és a potenciális növekedés kilátásainak javításához. A munkaerőpiaci kiigazítás terén sikerült további előrelépést elérni, és a munkanélküliség évek óta folyamatosan gyors ütemben csökken. Szakpolitikai intézkedések történtek a nemteljesítő hitelek szintjének kezelésére, de más területeken – például a termék- és szolgáltatáspiacokon – továbbra is mutatkoznak szakpolitikai hiányosságok. Több reformterv elfogadását és végrehajtását – ideértve az államháztartás fenntarthatóságának javítását célzó költségvetési-strukturális reformokat is – nyomon kell követni.

Svédországban egyensúlyhiány áll fenn. A túlértékelt lakásárak a háztartások adósságállományának folyamatos növekedésével társulva a rendezetlen korrekció kockázatával járnak. A háztartások magas adósságállománya tovább nőtt a GDP arányában. 2017 második felében kiigazították a lakásárakat, amelyek azóta fokozatosan stabilizálódtak. Mindazonáltal az értékelési mutatók arra utalnak, hogy a lakásárak továbbra is magasak az alapvető gazdasági tényezőkhöz viszonyítva. Bár a bankok tőkehelyzete megfelelőnek tűnik, a rendezetlen korrekció hatással lehet a pénzügyi ágazatra is, mivel a bankok lakossági jelzáloghitelekkel szembeni kitétsége nagy. Ilyen esetben a rendszerszintű pénzügyi összekapcsolódások miatt más tagállamokra továbbgyűrűző negatív hatások is jelentkezhetnek. A lakáskínálat szerkezetét érintő szűk keresztmetszetek továbbra is fennállnak, az építőipar teljesítménye pedig gyengült. Jóllehet az elmúlt években történtek intézkedések a makroprudenciális területen a jelzáloghitelek növekedésének kezelése érdekében, ezek hatása egyelőre korlátozottnak tűnik. A kulcsfontosságú szakpolitikai hiányosságok továbbra is fennállnak, különösen a lakástulajdonlás adóügyi ösztönzése, valamint a lakáskínálat és a bérleti piac működése terén.

Romániában egyensúlyhiány áll fenn. A sebezhetőség a költség-versenyképesség veszteségeivel, valamint a folyó fizetési mérleg hiányának növekedésével áll összefüggésben, háttérben az expanzív költségvetési politikával és a kiszámíthatatlan üzleti környezettel. Egyes közelmúltbeli jogalkotási kezdeményezések kockázatot jelentenek a pénzügyi ágazat működésére nézve, és kárt okozhatnak a magánberuházásoknak. A folyó fizetési mérleg hiánya nőtt az élénk – főként fogyasztási célú – behozatal miatt, és az előrejelzések a hiány további bővülésével számolnak. Ugyanakkor az erős nominális GDP-növekedésnek köszönhetően a negatív nettó nemzetközi befektetési pozíció néhány éve javuló tendenciát mutat, de elképzelhető, hogy ez megtorpan a folyó fizetési mérleg hiányának tartóssága és a jövőbeli alacsonyabb GDP-növekedés miatt. A keresletet az erőteljes bérnövekedés táplálja, amely többek között a közszektorbeli bérek és a minimálbér emelkedésével függ össze, és a fajlagos munkaköltségek igen jelentős növekedését eredményezte. A költség-versenyképesség csökkenése ellenére az exportpiaci részesedés eddig egyre nőtt. Az előrejelzések szerint az expanzív költségvetési irányvonal – az erős GDP-növekedéssel összefüggésben – továbbra is hozzájárul a magánfogyasztás élénk dinamikájához. Az államadósság aránya néhány éves csökkenést követően várhatóan növekedni fog. A gyakori és kiszámíthatatlan jogszabályi változások hozzájárulnak a gyengébb és bizonytalan üzleti környezethez, ami negatív következményekkel jár az üzleti döntésekre és a beruházásokra nézve. A banki kockázatokra hatással lévő közelmúltbeli jogalkotási kezdeményezések veszélyeztetik a pénzügyi ágazat működését és akadályozhatják a beruházásokat, mind a szigorúbb hitelpiac, mind pedig a gyengébb intézményi befektetőkkel rendelkező, sekélyebb tőkepiac miatt. Más területeken a reformok előrehaladása lelassult vagy megfordult.

4. MELLÉKLET – A TAGÁLLAMOK ELŐTT ÁLLÓ BEFEKTETÉSI AKADÁLYOK

Befektetési akadályok		AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL*	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
Közigazgatás/ üzleti környezet	Szabályozási és adminisztratív terhek																												
	Közigazgatás																												
	Közbeszerzés /PPP-k																												
	Igazságszolgáltatási rendszer																												
	Fizetésképtelenségi keret																												
	Versenyszabályozási keret																												
Munkaerőpiac/ Oktatás	Foglalkoztatásvédelmi jogszabályok és a munkaszerződések kerete																												
	Bérek és bérmegállapítás																												
	Oktatás, készségfejlesztés, egész életen át tartó tanulás																												
Pénzügyi ágazat / adórendszer	Adórendszer																												
	Finanszírozáshoz jutás																												
K+F+I	Együttműködés a tudományos körök, a kutatási és üzleti szféra között																												
	K+F+I tevékenységek finanszírozása																												
Ágazatspecifikus szabályozás	Üzleti szolgáltatások / Szabályozott szakmák																												
	Kiskereskedelem																												
	Építőipar																												
	Digiális gazdaság / Távközlés																												
	Energiaügy																												
	Szállítás																												

Befektetési akadály

*: 2018-ig EL a gazdasági felügyeleti program alá tartozott, és nem vonták be a befektetési akadályokról szóló 2015. évi felmérésbe. 2018-ban nem készült országspecifikus ajánlás, mivel EL nem vett részt a szemeszterben.